

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania S. Sp. z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w Warszawie
z udziałem P.K., S.M., M.M. i S.1 Sp. z o.o. w W.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 maja 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 30 stycznia 2024 r., sygn. akt III AUa 1846/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie na rzecz S. Sp. z o.o. w W. i S.1 Sp. z o.o. w W. kwoty po 1080 (jeden tysiąc osiemdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

1. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie z dnia 15 września 2020 r. nr [...] w ten sposób, że stwierdził, że M.M. nie podlega jako pracownik obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu,

rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu u płatnika składek S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z tytułu umowy o pracę zawartej z S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. w okresie od 1 września 2016 r. do 31 lipca 2019 r.;

2. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie z dnia 15 września 2020 r. nr [...] w ten sposób, że stwierdził, że P.K. nie podlega jako pracownik obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu u płatnika składek S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z tytułu umowy o pracę zawartej z S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. w okresie od 1 października 2014 r. do 29 października 2018 r.;

3. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w Warszawie z dnia 15 września 2020 r. nr [...] w ten sposób, że stwierdził, że S.M. nie podlega jako pracownik obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu u płatnika składek S. sp. z o.o. z siedzibą w W. z tytułu umowy o pracę zawartej z S.1 sp. z o.o. z siedzibą w W. w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 31 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 30 stycznia 2024 r., oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego.

W sprawie ustalono, że S. sp. z o.o. jest zarejestrowana w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS[...]. Siedziba spółki znajduje się w W. przy ul. [...]. S. sp. z o.o. jest jedynym wspólnikiem S.1 sp. z o.o. zarejestrowanej w Rejestrze Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS [...], której siedziba również znajduje się w W. przy ul. [...]. Głównym przedmiotem działalności obu spółek jest działalność ochroniarska, z wyłączeniem obsługi systemów bezpieczeństwa. Odwołująca się spółka posiada koncesję w zakresie usług ochrony osób i mienia realizowanych w formie bezpośredniej ochrony fizycznej.

Obie spółki zatrudniają pracowników na podstawie umowy o pracę, jak też osoby świadczące usługi w oparciu o umowę zlecenie. Obie spółki mają pracowników, których zadaniem jest nadzór nad pracownikami i zleceniobiorcami, przy czym inspektorzy obu spółek zajmują wspólne biuro pod tym samym adresem. Obie firmy należą do jednej grupy kapitałowej, mają tego samego prezesa zarządu, w ich organach zasiadają te same osoby.

S. sp. z o.o. posiada koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie usług ochrony osób i mienia realizowanych w formie bezpośredniej ochrony fizycznej.

S. sp. z o.o. jest wspólnikiem S.1 sp. z o.o. Oba podmioty zawierały szereg umów o współpracy m.in. w zakresie monitoringu czy patroli i pojazdów. Ponadto z umów o świadczenie usług ochroniarskich, które jako zleceniobiorca zawierał S. sp. z o.o. albo wspólnie jako zleceniobiorcy zawierały S. sp. z o.o. i S.1 sp. z o.o. wynikało, że zleceniobiorca może powierzyć wykonanie zobowiązań wynikających z zawieranej umów w całości lub w części, na podstawie cesji lub umowy zlecenia, innej spółce z grupy S. .

W ramach umów o pracę, jak i umów zlecenia, ubezpieczeni wykonywali pracę na stanowiskach: pracownik ochrony fizycznej stałej, kwalifikowany pracownik ochrony, asystent do spraw ochrony, instalator - serwisant, menadżer bezpieczeństwa, licencjonowany pracownik ochrony OFD, koordynator alarmowy, koordynator do spraw ochrony, operator kontroli bezpieczeństwa, audytor do spraw ochrony, dowódca zmiany, szef ochrony obiektu, menedżer patroli, menedżer ochrony fizycznej stałej, podinspektor nadzoru, inspektor nadzoru, specjalista zabezpieczeń, asystent biura. Wynagrodzenie zasadnicze z tytułu wykonywanych umów ustalono według stawki godzinowej lub stałej płacy zasadniczej za miesiąc.

W dniu 31 sierpnia 2016 r. M.M. zawarł z S. sp. z o.o. w W. umowę o pracę na czas nieokreślony od 1 września 2016 r. Na tej podstawie ubezpieczony pracował na stanowisku kwalifikowanego pracownika ochrony w pełnym wymiarze czasu pracy przy obiektach chronionych przez spółkę i położonych na terenie województwa dolnośląskiego.

Ubezpieczony pozostawał w tym zatrudnieniu od 1 września 2016 r. do 31 lipca 2019 r. Spółka w ustawowym terminie dokonała zgłoszenia pracownika M.M. do ubezpieczeń. Przed przystąpieniem do pracy ubezpieczony był kierowany na badania lekarskie oraz przechodził szkolenia z zakresu bhp. Spółka ponosiła koszty związane z tymi badaniami zarówno wstępnymi jak i okresowymi.

S. sp. z o.o. od całości wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia opłacała wszystkie należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGSP. Od wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia były odprowadzane

zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, a za każdy rok trwania umowy o pracę pracownik otrzymywał informację PIT-11 i na tej podstawie rozliczał się z Urzędem Skarbowym z podatku dochodowego.

Z tytułu umowy o pracę ubezpieczony otrzymał następujące wynagrodzenie brutto: 10/2016 – 2.793,39 zł; 11/2016- 3.100 zł; 12/2016 – 4.542,30 zł; 1/2017 – 2.635,22 zł.

W dniu 1 września 2016 r. M.M. (jako zleceniobiorca) zawarł z S. sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę zlecenia na czas nieokreślony. Na tej podstawie ubezpieczony zobowiązał się do wykonania czynności polegających na zabezpieczeniu mienia przed kradzieżą, włamaniem, zniszczeniem na terenie obiektu chronionego.

W dniu 1 września 2016 r. M.M. (jako zleceniobiorca) zawarł z S. sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę zlecenia na czas nieokreślony. Na tej podstawie ubezpieczony zobowiązał się do wykonania czynności polegających na realizacji zleceń krótkoterminowych związanych z ochroną osób i mienia.

Z tytułu umowy zlecenia ubezpieczony otrzymał następujące wynagrodzenie brutto: 9/2016 – 2.793,39 zł; 10/2016 – 3.100 zł; 11/2016 – 4.542,30 zł; 12/2016 – 2.635,22 zł.

Decyzją z dnia 25 lutego 2019 r. nr [...] ZUS określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne M.M. za okres od października 2016 r. do stycznia 2017 r. W uzasadnieniu wskazano, że na podstawie dokumentów zgromadzonych w czasie kontroli wynika, że efekt z tytułu zawieranych umów zlecenia uzyskiwał płatnik składek, z którym ubezpieczony miał zawartą umowę o pracę. W ocenie organu rentowego, czynności wykonywane przez ubezpieczonego w ramach umów zlecenia zawartych w S. sp. z o.o. należało traktować jako pracę wykonywaną w godzinach nadliczbowych w ramach umowy o pracę dla płatnika składek S.1 sp. z o.o. Następnie decyzją z dnia 20 maja 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w Warszawie uchylił powyższą decyzję z dnia 25 lutego 2019 r. W uzasadnieniu wskazano, że po przeprowadzeniu postępowania weryfikacyjnego, organ rentowy stwierdził, że wydanie decyzji było nieuzasadnione, z uwagi na odmienną ocenę któremu podmiotowi przysługuje przymiot płatnika.

S.M. zawarł z S. sp. z o.o. w W. następujące umowy o pracę: 31 grudnia 2014 r. na czas określony od 1 stycznia 2015 r. do 27 marca 2015 r.; 24 marca 2015 r. na czas określony od 28 marca 2015 r. do 30 listopada 2016 r.; 17 listopada 2016 r. na czas określony od 1 grudnia 2016 r. do 21 listopada 2018 r. oraz 16 listopada 2018 r. na czas nieokreślony od dnia 22 listopada 2018 r. Z umów wynikało, że ubezpieczony początkowo objął stanowisko pracownika ochrony fizycznej stałej, a od dnia 1 stycznia 2018 r. - kwalifikowanego pracownika ochrony w pełnym wymiarze czasu pracy, w obiektach chronionych przez spółkę na terenie województwa mazowieckiego.

S.M. zajmował się ochroną I. S.A.

S.M. pozostawał w tym zatrudnieniu od 1 stycznia 2015 r. do 31 stycznia 2019 r. Przed przystąpieniem do pracy ubezpieczony był kierowany na badania lekarskie oraz przechodził szkolenia z zakresu bhp. Spółka ponosiła koszty związane z tymi badaniami zarówno wstępnymi jak i okresowymi.

Spółka w ustawowym terminie dokonała zgłoszenia pracownika S.M. do ubezpieczeń.

S. sp. z o.o. od całości wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia opłacała wszystkie należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP. Od wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia były odprowadzane zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, a za każdy rok trwania umowy o pracę pracownik otrzymywał informację PIT-11 i na tej podstawie rozliczał się z Urzędem Skarbowym z podatku dochodowego.

Z tytułu umowy o pracę S.M. otrzymał następujące wynagrodzenie brutto: 9/2013 - 556,40 zł; 10/2013 - 642 zł; 11/2013 - 791,80 zł; 12/2013 - 1.690,60 zł; 1/2014 - 1.594,30 zł; 2/2014 - 1.155,60 zł; 3/2014 - 856 zł; 4/2014 - 2.054,40 zł; 5/2014 - 1.524,75 zł; 6/2014 - 1.690,60 zł; 7/2014 - 1.075,35 zł; 8/2014 - 1.455,20 zł; 9/2014 - 1.380,30 zł; 10/2014 - 813,20 zł; 11/2014 - 738,30 zł; 12/2014 - 1.005,80 zł; 1/2015 - 2.461 zł; 2/2015 - 1.284 zł; 3/2015 - 1.754,80 zł; 4/2015 - 1.080,70 zł; 5/2015 - 695,50 zł; 6/2015 - 1.070 zł; 7/2015 - 984,40 zł; 8/2015 - 1.498 zł; 9/2015 - 1.498 zł; 10/2015 - 1.070 zł; 11/2015 - 684,80 zł; 12/2015 - 1.284 zł; 1/2016 - 995,70 zł; 2/2016 - 1.498 zł; 3/2016 - 770,40 zł; 4/2016 - 1.284 zł; 5/2016 - 1.027,20 zł; 6/2016 - 1.284 zł; 7/2016 - 1.460,55 zł; 8/2016 - 1.533,28

zł; 9/2016 – 2.190,40 zł; 10/2016 – 1.807,08 zł; 11/2016 – 1.642,80 zł; 12/2016- 1.588.04 zł; 1/2017- 1.492,79 zł.

W dniu 1 stycznia 2015 r. S.M. (jako zleceniobiorca) zawarł z S. sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę zlecenia na czas nieokreślony. Na tej podstawie ubezpieczony zobowiązał się wykonać czynności polegających na zabezpieczeniu mienia przed kradzieżą, włamaniem, zniszczeniem na terenie obiektu chronionego.

W dniu 1 stycznia 2015 r. S.M. (jako zleceniobiorca) zawarł z S.1 sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę zlecenia na czas nieokreślony. Na tej podstawie ubezpieczony zobowiązał się wykonać czynności polegających na realizacji zadań krótkoterminowych związanych z ochroną osób i mienia.

Z tytułu umowy zlecenia ubezpieczony osiągnął następujące wynagrodzenie brutto: 1/2015 – 1.139,49 zł; 2/2015 -1.902,70 zł; 3/2015 – 1.804,09 zł; 4/2015 – 1.759,74 zł; 5/2015 – 1.189,88 zł; 6/2015 – 2.573,58 zł; 7/2015 – 2.806,61 zł; 8/2015 – 2.089,87 zł; 9/2015 – 2.059,59 zł; 10/2015 – 2.460,84 zł; 11/2015 – 2.484,68 zł; 12/2015 - 685 zł i 1.422,44 zł; 1/2016 – 2.827 zł; 2/2016 – 2.212 zł; 3/2016 – 2.126 zł; 4/2016 – 1.972,50 zł; 5/2016- 1.806 zł; 6/2016 – 2.467 zł; 7/2016-2.030 zł; 8/2016 – 1.231 zł; 9/2016- 1.495 zł; 10/2016 – 2.037 zł; 11/2016 – 2.079 zł; 12/2016 – 1.907,50 zł.

Decyzją z dnia 25 lutego 2019 r. nr [...] ZUS określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne S.M. za okres od lutego 2015 r. do stycznia 2017 r. W uzasadnieniu wskazano, że na podstawie dokumentów zgromadzonych w czasie kontroli wynika, że efekt finalny z tytułu zawieranych umów zlecenia uzyskiwał płatnik składek, z którym ubezpieczony miał zawartą umowę o pracę. W ocenie organu rentowego czynności wykonywane przez ubezpieczonego w ramach umów zlecenia zawartych w S. sp. z o.o. należało traktować jako pracę wykonywaną w godzinach nadliczbowych w ramach umowy o pracę dla płatnika składek S.1 sp. z o.o.

Następnie decyzją z dnia 20 maja 2019 r. nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w Warszawie uchylił decyzję z dnia 25 lutego 2019 r. nr [...]. W uzasadnieniu wskazano, że po przeprowadzeniu postępowania weryfikacyjnego, organ rentowy stwierdził, że wydanie decyzji było nieuzasadnione, z uwagi na odmienną ocenę któremu podmiotowi przysługuje przymiot płatnika.

W dniu 1 października 2014 r. P.K. zawarł z S. sp. z o.o. w W. umowę o pracę na czas nieokreślony od dnia 1 października 2014 r. na stanowisku menedżer patroli w pełnym wymiarze czasu pracy na terenie województwa [...] .

P.K. pozostawał w tym zatrudnieniu od 1 października 2014 r. do 29 października 2018 r. Przed przystąpieniem do pracy ubezpieczony był kierowany na badania lekarskie oraz przechodził szkolenia z zakresu bhp. Spółka ponosiła koszty związane z tymi badaniami zarówno wstępnymi jak i okresowymi. Spółka w ustawowym terminie dokonała zgłoszenia pracownika P.K. do ubezpieczeń.

S. sp. z o.o. od całości wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia opłacała wszystkie należne składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP. Od wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia były odprowadzane zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, a za każdy rok trwania umowy o pracę pracownik otrzymywał informację PIT-11i na tej podstawie rozliczał się z Urzędem Skarbowym z podatku dochodowego.

Z tytułu umowy o pracę P.K. otrzymał następujące wynagrodzenie brutto: od 11/2014 do 3/2016 – 1.400 zł miesięcznie; od 4/2016 do 9/2016- 1.880 zł miesięcznie; 10/2016 – 3.425 zł; 11/2016 – 2.720,86 zł; 12/2016 – 2.394,50 zł; 1/2017 – 1.916,25 zł.

W dniu 1 października 2014 r. P.K. (jako zleceniobiorca) zawarł z S. sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę o pracę na czas nieokreślony. Na tej podstawie ubezpieczony nadzorował i kontrolował pracowników patroli spółki.

W dniu 1 października 2016 r. P.K. (jako zleceniobiorca) zawarł z S.1 sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę o pracę na czas określony do 31 października 2016 r. Na tej podstawie pozyskiwał nowych kontraktów na rzecz ochrony fizycznej.

W dniu 15 grudnia 2016 r. P.K. (jako zleceniobiorca) zawarł z S. sp. z o.o. w W. (jako zleceniodawca) umowę o pracę na czas określony do 30 grudnia 2016 r. Na tej podstawie pozyskiwał nowych kontraktów na rzecz ochrony fizycznej.

Decyzją z dnia 25 lutego 2019 r. nr [...] ZUS określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne P.K. za okres od listopada 2014 r. do stycznia 2017 r. W uzasadnieniu wskazano, że na podstawie dokumentów zgromadzonych w czasie kontroli wynika,

że efekt finalny z tytułu zawieranych umów zlecenia uzyskiwał płatnik składek, z którym ubezpieczony miał zawartą umowę o pracę. W ocenie organu rentowego czynności wykonywane przez ubezpieczonego w ramach umów zlecenia zawartych w S. sp. z o.o. należało traktować jako pracę wykonywaną w godzinach nadliczbowych w ramach umowy o pracę dla płatnika składek S.1 sp. z o.o.

Następnie decyzją z dnia 20 maja 2019 r. nr [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w Warszawie uchylił decyzję z dnia 25 lutego 2019 r. nr [...]. W uzasadnieniu wskazano, że po przeprowadzeniu postępowania weryfikacyjnego, organ rentowy stwierdził, że wydanie decyzji było nieuzasadnione, z uwagi na odmienną ocenę, któremu podmiotowi przysługuje przymiot płatnika.

S. sp. z o.o. uiszczał składki z tytułu umowy o pracę ubezpieczonych. Natomiast S.1 sp. z o.o. nie odprowadzał składek z tytułu umów zlecenia zawartych z ubezpieczonymi.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że organ rentowy kwestionuje stanowisko Sądu Okręgowego, że nie wykazał on, by S. sp. z o.o. łączył z ubezpieczonymi M.M., P.K., S.M. stosunek pracy, a co za tym idzie, że podlegają oni ubezpieczeniom społecznym jako pracownicy odwołującej się spółki.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w realiach niniejszej sprawy organ rentowy błędnie odniósł ustalone w toku własnych postępowań kontrolnych okoliczności faktyczne i dokonane oceny prawne do sytuacji ubezpieczonych M.M., P.K., S.M., traktując sprawę całościowo, bez szczegółowej analizy ich przypadków. Mimo szerokiego odniesienia się przez organ rentowy do okoliczności współpracy między S. sp. z o.o. oraz S.1 sp. z o.o., w szczególności powiązań między tymi spółkami, specyfiki ich działalności oraz struktury zatrudniania przez nich pracowników i zleceniobiorców, wykazujących istnienie pewnego schematu działania płatników składek, decyzje w istocie nie zawierają żadnych ustaleń bezpośrednio dotyczących ubezpieczonych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, to na organie rentowym spoczywał ciężar udowodnienia, że w rzeczywistości pracodawcą ubezpieczonych nie była S. sp. z o.o., ale S.1 sp. z o.o., a więc ta spółka, która zawierała z ubezpieczonymi umowy zlecenia. Sąd Apelacyjny stwierdził, że okoliczność, że S. sp. z o.o. jest całościowym udziałowcem w S. sp. z o.o. i że istnieją powiązania między tymi

spółkami, nie uprawnia jeszcze do wnioskowania w sposób jednoznaczny, że ubezpieczeni świadczyli pracę na rzecz odwołującej się spółki na warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p., gdyż obie spółki formalnie wciąż stanowią odrębne podmioty.

Organ rentowy nie przedstawił okoliczności, z których wynikałoby, że M.M., P.K., S.M. w rzeczywistości świadczyli pracę w ramach stosunku pracy na rzecz S. sp. z o.o., nie zaś na rzecz S.1 sp. z o.o.

Dalej Sąd Apelacyjny zauważył, że zastosowanie art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2025 r., poz. 350, dalej jako ustawa systemowa) nie może sprowadzać się do swoistego „podstawienia” w miejsce formalnie łączącej ubezpieczonych i odwołującą się spółkę umowy zlecenia - stosunku pracy. Uprawnione byłoby co najwyżej stwierdzenie, że M.M., P.K., S.M. w spornym okresie podlegają ubezpieczeniom jako pracownicy S. sp. z o.o. z tytułu umowy zlecenia zawartej z S.1 sp. z o.o.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił:

I. naruszenie prawa procesowego, tj.:

1. art. 327¹ § 1 k.p.c., przez brak wskazania w uzasadnieniu przyczyn nieuwzględnienia argumentacji/dowodów wskazanych przez organ rentowy,

2. art. 232 k.p.c. w związku z art. 477 k.p.c., przez wydanie orzeczenia bez przeprowadzenia merytorycznej kontroli decyzji wydanej przez organ rentowy,

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej w związku z art. 22 § 1 k.p., przez uznanie, że pracodawcą dla ubezpieczonych jest S. Sp. z o.o., pomimo że właścicielem S.1 Sp. z o.o. jest odwołująca spółka,

2. art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c., przez przyjęcie, że organ rentowy nie udowodnił, iż rzeczywistym pracodawcą ubezpieczonych była odwołująca spółka, pomimo że Sąd pominął materiał zgromadzony w aktach rentowych/składkowych oraz nie dokonał wykładni art. 3 k.p. w związku z art. 22 § 1 k.p. z uwzględnieniem koncepcji przebicia zasłony korporacyjnej,

3. art. 8 ust. 1 ustawy systemowej w związku z art. 3 k.p. w związku z art. 22 § 1 k.p., przez uznanie, iż pracodawcą ubezpieczonych jest S. Sp. z o.o., pomimo

że z dokumentacji załączonej do akt sprawy wynika, iż rzeczywistym pracodawcą ubezpieczonych pozostawała odwołująca się spółka (przebiecie zasłony korporacyjnej),

4. art. 3 k. p., w związku z art. 22 § 1 k. p., przez niedokonanie ich wykładni z uwzględnieniem koncepcji przebiecia zasłony korporacyjnej.

III. art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 4 pkt 2 ppkt a w związku z art. 8 ust. 2a oraz art. 17 ust. 1 ustawy systemowej, przez jego niezastosowanie, pomimo że z załączonych do sprawy akt rentowych/składkowych wynika, że w przedmiotowej sprawie doszło do tzw. przebiecia zasłony korporacyjnej, a tym samym umowy o pracę zawarte z S. Sp. z o.o. na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych należy traktować jako nieważne.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, że skarga jest oczywiście uzasadniona z następujących przyczyn:

- Sąd powinien poddać decyzję organu kontroli merytorycznej, a zatem zbadać, czy organ rentowy prawidłowo zastosował przepisy prawa przy ustalonym stanie faktycznym, co w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy faktycznie nastąpiło tzw. przebiecie zasłony korporacyjnej prowadzące do obejścia przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. art. 8 ust. 2a ustawy systemowej,

- Sąd, ograniczając się do badania powiązań osobowo-kapitałowych pomiędzy wymienionymi podmiotami wyłącznie z perspektywy art. 22 § 1 k. p., nie jest w stanie poddać decyzji organu rentowego merytorycznej kontroli wskazującej na tzw. „uniesienie zasłony korporacyjnej” bez wykładni art. 3 k.p. i art. 22 § 1 k.p., z uwzględnieniem koncepcji przebiecia zasłony korporacyjnej, ponieważ w świetle art. 22 § 1 k.p. spółka zależna jako odrębny podmiot istniejący w obrocie gospodarczym będzie w sposób oczywisty traktowana jako pracodawca dla ubezpieczonych z uwagi na konieczność wykonania szeregu formalnych czynności mających na celu urealnienie „nieważnego” (na gruncie przepisów prawa ubezpieczeń społecznych) w swej istocie stosunku pracy (takich jak zawarcie umowy o pracę, obsługa kadrowo-płacowa itp.).

S. sp. z o.o. oraz S.1 sp. z o.o., w odpowiedzi na skargę, wniosły o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2016 r., V CSK 143/16, LEX nr 2135552; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, LEX nr 2069457; z dnia 1 grudnia 2015 r., I PK 71/15, LEX nr 2021944).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistą zasadność skargi.

Jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała.

Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Przyjmuje się, że nie spełnia

tych wymagań odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem „rażącego”, „ewidentnego”, „kwalifikowanego” lub „oczywistego”, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut naruszenia przepisu prawa jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia wyżej wymienionych przesłanek. Przytoczone w jego uzasadnieniu argumenty zmierzają do zakwestionowania stanowiska Sądu Apelacyjnego, że stosunek pracy łączył ubezpieczonych z S. sp. z o.o., a nie S.1 sp. z o.o.

Stanowisko to wynika, jak uznał Sąd Apelacyjny, z nieudowodnienia przez organ rentowy, że rzeczywistym pracodawcą była odwołująca się spółka. Z tego powodu skarżący zarzuca kwalifikowane naruszenie art. 6 k.c. w związku z art. 232 k.p.c.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do kwestii rozkładu ciężaru dowodu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w której skarżący upatruje oczywistej zasadności skargi, to w wyroku z dnia 10 maja 2017 r., I UK 184/16 (LEX nr 2305920), Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż ciężar udowodnienia (*onus probandi*) wchodzi w rachubę dopiero wówczas, gdy pewne twierdzenia okażą się nieudowodnione, a nie już wtedy, gdy strona nie przedstawiła środków dowodowych na potwierdzenie lub zaprzeczenie danej okoliczności. Oznacza to, że rozkład ciężaru dowodu stanowi regułę wskazującą stronę, która ma ponieść negatywne skutki nieudowodnienia określonych twierdzeń. Na tym polega funkcja ciężaru dowodowego. Pozwala rozstrzygnąć sprawę merytorycznie, także wówczas, gdy sąd nie zdołał w ogóle albo w pewnej części wyjaśnić stanu faktycznego sprawy. Czym innym jest natomiast sytuacja, w której sąd oceniał materiał dowodowy, kierując się metodą kognitywną z art. 233 § 1 k.p.c. i na tej podstawie dokonał wiążących ustaleń stanu faktycznego. W tym wypadku nie

dochodzi do właściwego lub niewłaściwego rozłożenia ciężaru dowodowego. W wyroku z dnia 9 listopada 2021 r., I USKP 57/21 (OSNP 2022 nr 10, poz. 101), Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że wyrażonej w art. 6 k.c. reguły rozkładu ciężaru dowodu nie można rozumieć w ten sposób, że zawsze, bez względu na okoliczności sprawy, obowiązek dowodzenia wszelkich faktów o zasadniczym dla rozstrzygnięcia sporu znaczeniu spoczywa na stronie powodowej (w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych - na osobie odwołującej się od decyzji organu rentowego). Jeżeli jedna ze stron wykazała wystąpienie faktów przemawiających za słusnością jej stanowiska, to wówczas na drugiej stronie procesu spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności podważających ten wniosek (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 grudnia 2013 r., II PK 70/13, LEX nr 1424850; z dnia 12 maja 2011 r., I PK 228/10, LEX nr 896458; z dnia 10 czerwca 2013 r., II PK 304/12, LEX nr 1341274; z dnia 20 kwietnia 1982 r., I CR 79/82, LEX nr 8416). Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych toczy się generalnie według zasady kontradyktoryjnego postępowania, a w nim o rodzaju i zakresie roszczenia decyduje odwołujący się. Ciężar udowodnienia twierdzeń spoczywa na tej stronie, która je zgłasza (art. 232 zdanie pierwsze k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi zatem wątpliwości, że w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych rozkład ciężaru dowodów będzie zależał od rodzaju decyzji. Jeżeli jest to decyzja, w której organ zmienia sytuację prawną ubezpieczonego, to powinien wykazać uzasadniające ją przesłanki faktyczne. Już w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., I UK 269/06 (OSNP 2008 nr 5-6, poz. 78), wskazano, że na organie rentowym, który przyjął zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego i nie kwestionował tytułu tego zgłoszenia oraz przyjmował składki, spoczywa ciężar dowodu, że strony umowy o pracę złożyły fikcyjne oświadczenia woli. Wydanie decyzji przez organ rentowy w postępowaniu administracyjnym nie zwalnia go zatem od udowodnienia przed sądem podstawy faktycznej decyzji, zgodnie z zasadą rozkładu ciężaru dowodu wynikającą z art. 6 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2010 r., II UK 148/09, LEX nr 577847 czy z dnia 9 grudnia 2008 r., I UK 151/08, OSNP 2010 nr 11-12, poz. 146). Tak więc, to na organie rentowym spoczywał ciężar, że ubezpieczeni połączyli się umową o pracę (a nie umową zlecenie) z S. sp. z o.o.

Jak się wydaje, skarżący uważa, że konfiguracja stosunków właścicielskich między obiema spółkami (S. sp. z o.o. – jedyny właściciel S.1 sp. z o.o.) była wystarczająca do uznania za pracodawcę S. sp. z o.o. (na zasadzie przebicia zasłony korporacyjnej). Jeśli tak, to nie ma możliwości zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Taka kwalifikacja byłaby uprawniona wtedy, gdyby to S. sp. z o.o. mogła być uznana za pracodawcę także w zakresie umów zlecenia zawartych z S. sp. z o.o. (z tego względu, że ta właśnie spółka – S. sp. z o.o. - byłaby beneficjentem pracy ubezpieczonych wykonujących umowę zlecenie na rzecz S.1 sp. z o.o.). Natomiast gdyby uznać, że zawarte z odwołującą się spółką umowy cywilne w swojej istocie skrywają stosunek pracy, nie miałyby zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, gdyż wówczas również istniałby tytuł pracowniczego ubezpieczenia, ale wskazany w art. 8 ust. 1 ustawy (tak też m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 czerwca 2024 r., II USK 226/23, niepubl.; z dnia 24 kwietnia 2024 r., II USK 179/23, LEX nr 3715417; z dnia 11 kwietnia 2024 r., II USK 154/23, LEX nr 3703679; z dnia 20 marca 2024 r., II USK 219/23, LEX nr 3695251). Natomiast konfiguracja wskazana przez skarżącego, że to zleceniodawca – S. sp. z o.o. - miałyby być pracodawcą ubezpieczonych zamiast formalnego pracodawcy S. sp. z o.o. (włączając w to umowę zlecenia zawartą S.1 sp. z o.o.), także nie mieści się w hipotezie tej normy.

Warto też zwrócić uwagę, odnosząc się do powoływanej przez skarżącego konstrukcji tzw. „przebicia zasłony korporacyjnej”, że poglądy wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2017 r., II UK 488/16 (LEX nr 2361596) bazowały na ustaleniu, że spółkę zależną i spółkę dominującą łączyła umowa, na mocy której spółka zależna zobowiązała się do realizacji usług na rzecz spółki dominującej przez swoich pracowników i na tej podstawie kierowała swoich pracowników do wykonywania pracy w spółce dominującej i otrzymywała za to wynagrodzenie. Takich relacji nie ustalono w niniejszej sprawie, a to one pozwalały na wyciągnięcie wniosku o nadużywaniu konstrukcji osobowości prawnej lub konstrukcji pracodawcy z art. 3 k.p. ze skutkiem polegającym na „uniesieniu” czy „przebicciu zasłony osobowości prawnej” i uznaniu, że określone działania podejmowane przez jeden podmiot uznaje się w istocie za działania innego podmiotu (gdy spółka handlowa będąca „prawdziwym pracodawcą” czy

„ekonomicznym pracodawcą” tworzy kontrolowaną przez nią spółkę, powierzając jej funkcję zatrudniania pracowników dla obejścia prawa i uniknięcia np. zobowiązań wobec pracowników).

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w sprawie nie występuje powołana przez skarżącego przesłanka przedsądu, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do oraz art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[SOP]

[az]